

ฐานข้อมูล

ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้านตำบลนาสี

องค์การบริหารส่วนตำบลนาสี
อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู

คำนำ

องค์การบริหารส่วนตำบลนาสี ได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นและปราชญ์ชาวบ้าน และได้เล็งเห็นวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามที่เป็นมรดกตกทอดกันมาอย่างยาวนานของตำบลนาสี เป็นสิ่งยืนยันถึงความรอบรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ทรงคุณค่าของบรรพบุรุษที่ถ่ายทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ภูมิปัญญาท้องถิ่นหลากหลายด้าน เป็นภูมิปัญญาที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ซึ่งนับวันจะหาได้ยากนอกจากจะ มีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม หลากๆด้านยังมีคุณค่าอย่างยิ่ง ต่อเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน

หนังสือเล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่ออนุรักษ์และยกย่องเชิดชูภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวตำบลนาสี ในฐานะปราชญ์ชาวบ้าน ให้เป็นที่ประจักษ์แก่คนทั่วไปจึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้คงให้ประโยชน์แก่ท่านผู้อ่านได้พอสมควร หากผิดพลาดประการใดก็ขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

(นายวิเชียร พุดเพราะ)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาสี

สารบัญ

ปราชญ์ชาวบ้านตำบลนาสี

หน้า

นายเคน ชาลีกุล	(ด้านเกษตรกรรม)	๑
นายเลิศ แก้วเรืองแสง	(ด้านศาสนาและพิธีกรรม)	๒
นางสังวาล พรหมโคตร	(ด้านหัตถกรรม)	๓
นางดวงจันทร์ คำชนะ	(ด้านการแพทย์ไทย)	๔
นายยงยุทธ อำเคน	(ด้านศิลปกรรม)	๕
นางคำหวาน อำเคน	(ด้านศิลปกรรม)	๖
นายบันเทิง ปาตา	(ด้านภาษาและวรรณกรรม)	๗

แผนที่เส้นทางภูมิปัญญาชาวบ้านตำบลนาสี
อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู

ด้านการเกษตร

ด้านภาษาและวรรณกรรม

ด้านศิลปกรรม

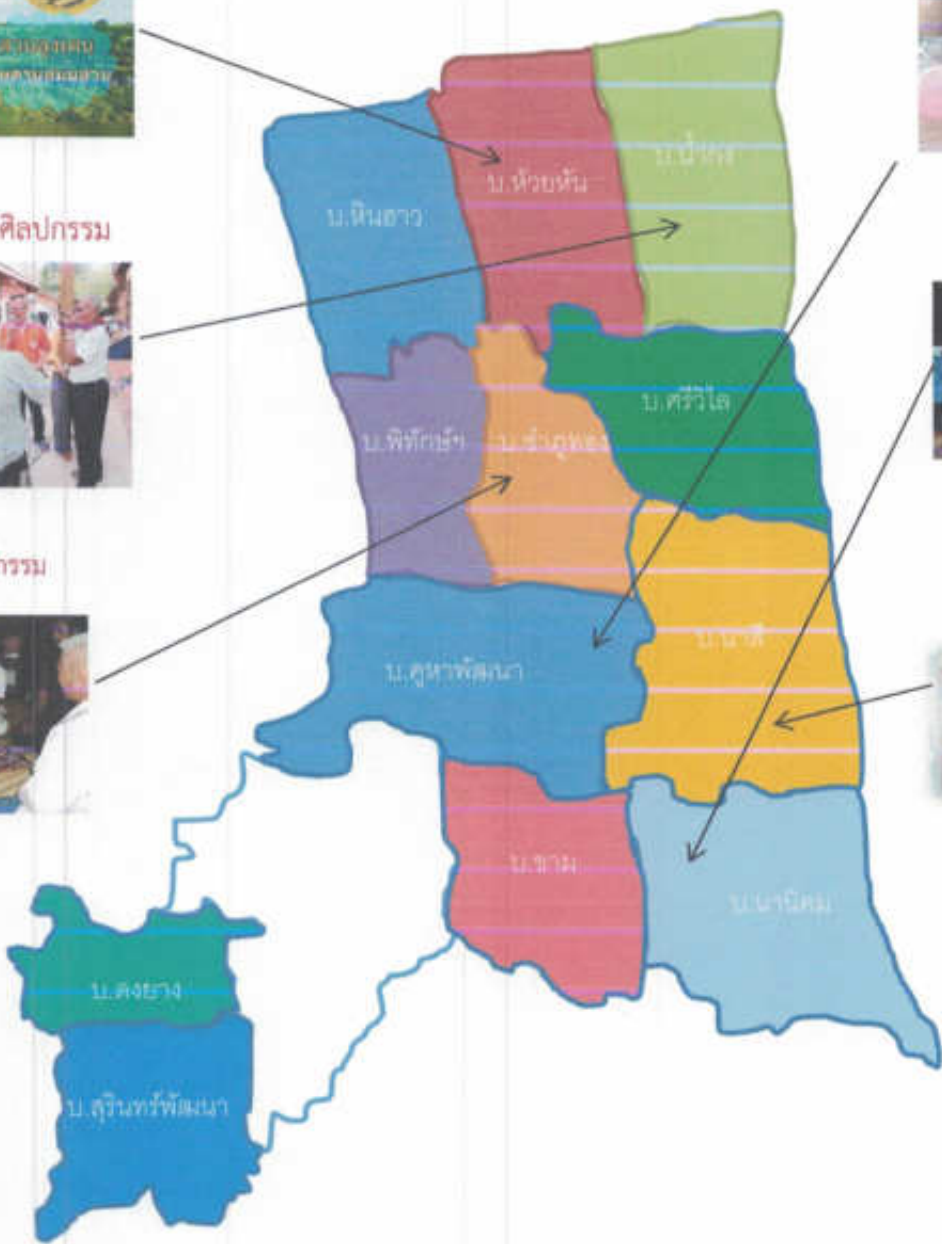
ด้านหัตถกรรม

ด้านศาสนา พิธีกรรม

ด้านการแพทย์ไทย

ข้อมูลทั่วไปปราชญ์ชาวบ้าน หรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ - สกุล นายเคน ชาลีกุล

วัน/เดือน/ปี เกิด ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๗ อายุ ๖๖ ปี

จบการศึกษา ม.๖

ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่ ๑๕๒ หมู่ที่ ๑๔ ตำบลนาสี อำเภอสวรรคุดหา

จังหวัดหนองบัวลำภู

ปัจจุบันประกอบอาชีพ เกษตรกรรม

มีความสามารถด้าน เกษตรกรรม การทำการเกษตรแบบผสมผสาน, เกษตรทฤษฎีใหม่

๒. เป็นปราชญ์ชาวบ้านหรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเภท

☒ ด้านเกษตรกรรม	☐ ด้านภาษาและวรรณกรรม
☐ ด้านหัตถกรรม	☐ ด้านศาสนาและพิธีกรรม
☐ ด้านอุตสาหกรรม	☐ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
☐ ด้านการแพทย์ไทย	☐ ด้านศิลปกรรม

๓. ข้อมูลรายละเอียด / ผลงาน / องค์ความรู้ / ความสามารถของปราชญ์ชาวบ้าน

๓.๑ แร่งบันดาลใจ / ที่มาของความรู้

“หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” และ “เกษตรทฤษฎีใหม่” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจ โดยดำเนินชีวิตตามหลักความพอประมาณ

๓.๒ รายละเอียดองค์ความรู้/ภูมิปัญญา

ภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากร ที่มีอยู่ในชุมชน ศึกษา ค้นคว้า แสวงหาความรู้ และทดลอง ปฏิบัติอยู่ตลอดเวลา ลดการใช้สารเคมี ปรับรูปแบบการทำเกษตรเชิงเดี่ยวมาเป็นเกษตรผสมผสาน ทำให้ลดต้นทุนการผลิต สามารถพึ่งพาตนเอง

๔. วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา / แนวคิดในการรักษาภูมิปัญญา

๔.๑ การบอกเล่า บรรยาย ด้วยวาจา

เป็นวิธีการที่ผู้ถ่ายทอดเป็นฝ่ายบอกเล่า อธิบาย หรือถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์สั่งสมของตนให้แก่ผู้รับการถ่ายทอดในรูปของคำพูด โดยผู้ถ่ายทอดจะต้องเป็นฝ่ายเตรียมเนื้อหาที่จะพูด วิธีนี้ผู้ถ่ายทอดจะมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้ให้ความรู้ ส่วนผู้รับการถ่ายทอดจะเป็นผู้รับฟังและจดจำความรู้หรือบันทึกสาระสำคัญต่าง ๆ ที่ได้รับฟังตามไปด้วย

๔.๒ การสาธิต

เป็นวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่ผู้ถ่ายทอดแสดงหรือกระทำพร้อมกับการบอกหรือ อธิบาย เพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดได้ประสบการณ์ตรงในเชิงรูปธรรม ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจวิธีการ ขั้นตอน และสามารถปฏิบัติได้ การสาธิตที่นิยมใช้ในการถ่ายทอดภูมิปัญญา คือ การสาธิตวิธีการและการสาธิตประกอบการบรรยาย

๔.๓ การปฏิบัติจริง

เป็นวิธีการถ่ายทอดที่ผู้รับการถ่ายทอดลงมือกระทำจริงในสถานการณ์ที่เป็นอยู่จริง โดยผู้ถ่ายทอดเป็นผู้คอยแนะนำ ตรวจสอบและแก้ไข เพื่อให้กระบวนการปฏิบัติถูกต้องตามขั้นตอน และได้ผลงานตามที่ต้องการด้วยวิธีการนี้ผู้รับการถ่ายทอดจะได้เรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์ไปทีละเล็กละน้อย

ข้อมูลทั่วไปปราชญ์ชาวบ้าน หรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ - สกุล นายเลิศ แก้วเรืองแสง

วัน/เดือน/ปี เกิด ๑๐ มิถุนายน ๒๕๘๙

อายุ ๗๖ ปี

จบการศึกษา ป.๔

ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่ หมู่ที่ ๙ ตำบลนาสี อำเภอสวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู

ปัจจุบันประกอบอาชีพ เกษตรกรรม

มีความสามารถด้าน ด้านศาสนาและพิธีกรรม

๒. เป็นปราชญ์ชาวบ้านหรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเภท

( ) ด้านเกษตรกรรม

( ) ด้านภาษาและวรรณกรรม

( ) ด้านหัตถกรรม

(✓) ด้านศาสนาและพิธีกรรม

( ) ด้านอุตสาหกรรม

( ) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

( ) ด้านการแพทย์ไทย

( ) ด้านศิลปกรรม

๓. ข้อมูลรายละเอียด / ผลงาน / องค์ความรู้ / ความสามารถของปราชญ์ชาวบ้าน

๓.๑ แร่งบันดาลใจ / ที่มาของความรู้

ได้เริ่มฝึกการเป็นพิธีกรทางศาสนาในงานต่างๆ เช่นงานทำบุญขึ้นปีใหม่ งานบวช งานมงคลสมรส ตลอดจนงานศพโดยได้วิชาความรู้จากการจำจำจากคนแก่ๆที่เคยทำงานด้านนี้ เก็บเกี่ยวความรู้มาเรื่อยๆจนสามารถเป็นพิธีกรทางศาสนา (มีคณาถ) จนทำได้จนถึงปัจจุบัน

๓.๒ รายละเอียดองค์ความรู้/ภูมิปัญญา

การจดจำจากการไปร่วมในงานพิธีต่างๆซึ่งนำวิธีการหรือขั้นตอนที่ยังไม่รู้มาเพิ่มเติมในการทำงานและปฏิบัติให้ถูกต้องในด้านประเพณีทางศาสนา และยังได้เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับพิธีกรทางศาสนา และสามารถที่จะถ่ายทอดให้กับคนในชุมชนได้ ที่สนใจอยากเรียนรู้เพื่อสืบทอดประเพณีทางศาสนาไม่ให้หายไปจากคนไทย

๔. ทรัพยากรที่ใช้ในการประกอบอาชีพ

- ตำราเกี่ยวกับงานทางพิธีการทางศาสนาและงานพิธีการต่างๆ

๕. วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา / แนวคิดในการรักษาภูมิปัญญา

๕.๑ การบอกเล่า บรรยาย ด้วยวาจา

เป็นวิธีการที่ผู้ถ่ายทอดเป็นฝ่ายบอกเล่า อธิบาย หรือถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์สั่งสมของตนให้แก่ผู้รับการถ่ายทอดในรูปของคำพูด โดยผู้ถ่ายทอดจะต้องเป็นฝ่ายเตรียมเนื้อหาที่จะพูด วิธีนี้ผู้ถ่ายทอดจะมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้ให้ความรู้ ส่วนผู้รับการถ่ายทอดจะเป็นผู้รับฟังและจดจำความรู้หรือบันทึกสาระสำคัญต่าง ๆ ที่ได้รับฟังตามไปด้วย

๕.๒ การสาธิต

เป็นวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่ผู้ถ่ายทอดแสดงหรือกระทำพร้อมกับการบอกหรือ อธิบาย เพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดได้ประสบการณ์ตรงในเชิงรูปธรรม ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจวิธีการ ขั้นตอน และสามารถปฏิบัติได้ การสาธิตที่นิยมใช้ในการถ่ายทอดภูมิปัญญา คือ การสาธิตวิธีการและการสาธิตประกอบการบรรยาย

๕.๓ การปฏิบัติจริง

เป็นวิธีการถ่ายทอดที่ผู้รับการถ่ายทอดลงมือกระทำจริงในสถานการณ์ที่เป็นอยู่จริง โดยผู้ถ่ายทอดเป็นผู้คอยแนะนำ ตรวจสอบและแก้ไข เพื่อให้กระบวนการปฏิบัติถูกต้องตามขั้นตอน และได้ผลงานตามที่ต้องการด้วยวิธีการนี้ผู้รับการถ่ายทอดจะได้เรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์ไปทีละเล็กละน้อย

ข้อมูลทั่วไปปราชญ์ชาวบ้าน หรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ - สกุล นางสาวลพม โศทร

วัน/เดือน/ปี เกิด ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๒๐

อายุ ๔๕ ปี

จบการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย

ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่ ๖๖ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลนาสี อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู

ปัจจุบันประกอบอาชีพ การเกษตร

มีความสามารถด้าน ด้านหัตถกรรม (สานตะกร้าจากเส้นพลาสติก)

๒. เป็นปราชญ์ชาวบ้านหรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเภท

☐ ด้านเกษตรกรรม	☐ ด้านภาษาและวรรณกรรม
☒ ด้านหัตถกรรม	☐ ด้านศาสนาและพิธีกรรม
☒ ด้านอุตสาหกรรม	☐ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
☐ ด้านการแพทย์ไทย	☐ ด้านศิลปกรรม

๓. ข้อมูลรายละเอียด / ผลงาน / องค์ความรู้ / ความสามารถของปราชญ์ชาวบ้าน

๓.๑ แรงบันดาลใจ / ที่มาของความรู้

การนำวัสดุธรรมชาติที่มีในท้องถิ่น มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเพิ่มมูลค่า เบื้องต้นทำเพื่อใช้ในครัวเรือนและสามารถนำออกจำหน่ายสร้างรายได้ เป็นอาชีพเสริม

๓.๒ รายละเอียดองค์ความรู้/ภูมิปัญญา

ภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากร ที่มีอยู่ในชุมชน ศึกษา ค้นคว้า แสวงหาความรู้ และทดลอง ปฏิบัติอยู่ตลอดเวลา ปรับรูปแบบโดยใช้สีย้อมที่ได้จากธรรมชาติ ทำให้ลดต้นทุนการผลิต สามารถพึ่งพาตนเอง

๔. วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา / แนวคิดในการรักษาภูมิปัญญา

๔.๑ การบอกเล่า บรรยาย ด้วยวาจา

เป็นวิธีการที่ผู้ถ่ายทอดเป็นฝ่ายบอกเล่า อธิบาย หรือถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์สั่งสมของตนให้แก่ผู้รับการถ่ายทอดในรูปของคำพูด โดยผู้ถ่ายทอดจะต้องเป็นฝ่ายเตรียมเนื้อหาที่จะพูด วิธีนี้ผู้ถ่ายทอดจะมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้ให้ความรู้ ส่วนผู้รับการถ่ายทอดจะเป็นผู้รับฟังและจดจำความรู้หรือบันทึกสาระสำคัญต่าง ๆ ที่ได้รับฟังตามไปด้วย

๔.๒ การสาธิต

เป็นวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่ผู้ถ่ายทอดแสดงหรือกระทำพร้อมกับการบอกหรือ อธิบาย เพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดได้ประสบการณ์ตรงในเชิงรูปธรรม ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจวิธีการ ขั้นตอน และสามารถปฏิบัติได้ การสาธิตที่นิยมใช้ในการถ่ายทอดภูมิปัญญา คือ การสาธิตวิธีการและการสาธิตประกอบการบรรยาย

๔.๓ การปฏิบัติจริง

เป็นวิธีการถ่ายทอดที่ผู้รับการถ่ายทอดลงมือกระทำจริงในสถานการณ์ที่เป็นอยู่จริง โดยผู้ถ่ายทอดเป็นผู้คอยแนะนำ ตรวจสอบและแก้ไข เพื่อให้กระบวนการปฏิบัติถูกต้องตามขั้นตอน และได้ผลงานตามที่ต้องการด้วยวิธีการนี้ผู้รับการถ่ายทอดจะได้เรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์ไปทีละเล็กละน้อย

ข้อมูลทั่วไปปราชญ์ชาวบ้าน หรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ - สกุล นางสาวดวงจันทร์ คำชนะ

วัน/เดือน/ปี เกิด ๑๔ เมษายน ๒๕๔๘

อายุ ๒๕ ปี

จบการศึกษา ป.๖

ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่ ๗๐ หมู่ที่ ๑ ตำบลนาสี อำเภอสวรรคคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู

ปัจจุบันประกอบอาชีพ เกษตรกรรม

มีความสามารถด้าน การแพทย์แผนไทย

๒. เป็นปราชญ์ชาวบ้านหรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเภท

ด้านเกษตรกรรม

ด้านภาษาและวรรณกรรม

ด้านหัตถกรรม

ด้านศาสนาและพิธีกรรม

ด้านอุตสาหกรรม

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ด้านการแพทย์ไทย

ด้านศิลปกรรม

๓. ข้อมูลรายละเอียด / ผลงาน / องค์ความรู้ / ความสามารถของปราชญ์ชาวบ้าน

๓.๑ แร้งบันดาลใจ / ที่มาของความรู้

การดูแลรักษาสุขภาพของมนุษย์มีมาตั้งแต่สมัยอดีตกาล มนุษย์ในแต่ละสังคมต่างก็มีวิธีการดูแลสุขภาพและรักษาอาการเจ็บป่วยด้วยวิธีการต่าง ๆ ออกไป ทั้งนี้ขึ้นกับบริบทของชุมชน ระบบความเชื่อ สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ ที่มีลักษณะเฉพาะถิ่น สภาพสังคมในปัจจุบันที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและระบบการแพทย์ กระแสหลักทำให้ประชาชนทั้ง ในเมืองและชนบทมีการพึ่งพิงระบบการแพทย์แผนปัจจุบัน ซึ่งเป็นระบบการแพทย์กระแสหลักเป็นส่วนใหญ่

๓.๒ รายละเอียดองค์ความรู้/ภูมิปัญญา

การนวดไทยเป็นทั้งศาสตร์และศิลปะที่มีมาแต่โบราณ เกิดจากสัญชาตญาณเบื้องต้นของการอยู่รอด เมื่อมีอาการปวดเมื่อยหรือเจ็บป่วยตนเองหรือผู้ที่อยู่ใกล้เคียงมักจะลูบไล้บิบนวดบริเวณดังกล่าวทำให้อาการปวดเมื่อยลดลง เริ่มแรกๆ นางสาวดวงจันทร์ คำชนะนวดที่บ้านตัวเองโดยมิได้ตั้งใจ ต่อมาเริ่มสังเกตเห็นผลของการบิบนวดในบางจุด หรือบางวิธีที่ได้ผลจึงเก็บไว้เป็นประสบการณ์ และกลายเป็นความรู้

ที่สืบทอดกันต่อๆ มา จากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ความรู้ที่ได้จึงสะสมจากลักษณะง่ายๆ ไปสู่ความสลับซับซ้อน จนสามารถสร้างเป็นทฤษฎีการนวด จึงกลายมาเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่มีบทบาทบำบัดรักษาอาการและโรค บางอย่าง

๔. วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา / แนวคิดในการรักษาภูมิปัญญา

๔.๑ การบอกเล่า บรรยาย ด้วยวาจา

เป็นวิธีการที่ผู้ถ่ายทอดเป็นฝ่ายบอกเล่า อธิบาย หรือถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์สิ่ง สมของตนให้แก่ผู้รับการถ่ายทอดในรูปของคำพูด โดยผู้ถ่ายทอดจะต้องเป็นฝ่ายเตรียมเนื้อหาที่จะพูด วิธีนี้ผู้ ถ่ายทอดจะมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้ให้ความรู้ ส่วนผู้รับการถ่ายทอดจะเป็นผู้รับฟังและจดจำความรู้หรือ บันทึกลงสาระสำคัญต่าง ๆ ที่ได้รับฟังตามไปด้วย

๔.๒ การสาธิต

เป็นวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่ผู้ถ่ายทอดแสดงหรือกระทำพร้อมกับการบอกหรือ อธิบาย เพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดได้ประสบการณ์ตรงในเชิงรูปธรรม ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจวิธีการ ขั้นตอน และสามารถ ปฏิบัติได้ การสาธิตที่นิยมใช้ในการถ่ายทอดภูมิปัญญา คือ การสาธิตวิธีการและการสาธิตประกอบการบรรยาย

๔.๓ การปฏิบัติจริง

เป็นวิธีการถ่ายทอดที่ผู้รับการถ่ายทอดลงมือกระทำจริงในสถานการณ์ที่เป็นอยู่จริง โดยผู้ ถ่ายทอดเป็นผู้คอยแนะนำ ตรวจสอบและแก้ไข เพื่อให้กระบวนการปฏิบัติถูกต้องตามขั้นตอน และได้ผลงาน ตามที่ต้องการด้วยวิธีการนี้ผู้รับการถ่ายทอดจะได้เรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์ไปที่ละเล็กละน้อย

ข้อมูลทั่วไปปราชญ์ชาวบ้าน หรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ - สกุล นายยงยุทธ อำเคน

วัน/เดือน/ปี เกิด ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖

อายุ ๗๙ ปี

จบการศึกษา ปริญญาตรี

ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่ ๗๒ หมู่ที่ ๑๑ ตำบลนาสี อำเภอสวรรคุดหา จังหวัดหนองบัวลำภู

ปัจจุบันประกอบอาชีพ ช่างราชการบ้านนาญ

มีความสามารถด้าน ด้านศิลปกรรม หมอลำกลอน

๒. เป็นปราชญ์ชาวบ้านหรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเภท

( ) ด้านเกษตรกรรม

( ) ด้านภาษาและวรรณกรรม

( ) ด้านหัตถกรรม

( ) ด้านศาสนาและพิธีกรรม

( ) ด้านอุตสาหกรรม

( ) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

( ) ด้านการแพทย์ไทย

(✓) ด้านศิลปกรรม

๓. ข้อมูลรายละเอียด / ผลงาน / องค์ความรู้ / ความสามารถของปราชญ์ชาวบ้าน

๓.๑ แร้งบันดาลใจ / ที่มาของความรู้

ลำกลอน เป็นการลำที่มีหมอลำชายหญิงสองคนลำสลับกัน มีเครื่องดนตรีประกอบ คือ แคน การลำมีทั้งลำเรื่องนิทานโบราณคดีอีสาน เรียกว่า ลำเรื่องตอกกลอน ซึ่งผู้ลำจะต้องมีปฏิภาณไหวพริบที่ดี สามารถตอบโต้ ยกเหตุผลมาหักล้างฝ่ายตรงข้ามได้ ต่อมา มีการเพิ่มผู้ลำขึ้นอีกหนึ่งคน อาจเป็นชายหรือหญิง ผมเป็นคนชอบเสียงแคน ชอบเป่าแคนซึ่งเป็นพรสวรรค์ของตัวเองในการลำ ทั้งทางด้านเสียงร้อง ปฏิภาณไหวพริบ และ ความจำเป็นที่นิยมในหมู่ผู้สูงอายุ เทคโนโลยีวิทยุโทรทัศน์ ทำให้ดนตรีสดจริงเข้ามาแทรกในวิถีชีวิต

ของผู้คนอีสาน ความนิยมของการชมหมอลำ ค่อนข้างจะลดลงอย่างเห็นได้ชัด จนเกิดความวิตกกังวลกันมาก ในกลุ่มนักอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน แต่แล้วมนต์ขลังของหมอลำก็ได้กลับมาอีกครั้ง ด้วยรูปแบบที่ สะเทือนวงการด้วยการแสดงที่เรียกว่า ลำซิ่ง ซึ่งเป็นวิวัฒนาการของลำคู่ (เพราะใช้หมอลำ ๒ - ๓ คน) ใช้ เครื่องดนตรีสากลเข้าร่วม ให้จังหวะเหมือนลำเพลิน มีทางเครื่องเหมือนดนตรีลูกทุ่ง กลอนลำสนุกสนานมี จังหวะอันเร้าใจ ทำให้ได้รับความนิยมอย่างรวดเร็ว และในงานบุญข้าวจึงงานบวงสรวงหลวงปู่พระไชยเชษฐาธิ ราชจะมีการประกวดการร้องหมอลำกลอนย้อนยุคทุกปี เพื่อเป็นการอนุรักษ์ศิลปะวัฒนธรรมสืบต่อไปให้รุ่นลูก รุ่นหลานได้สืบต่อไป จนถึงกับมีบางท่านถึงกับกล่าวว่า "หมอลำไม่มีวันตาย จากลมหายใจชาวอีสาน"

๔. วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา / แนวคิดในการรักษาภูมิปัญญา

๔.๑ การบอกเล่า บรรยาย ด้วยวาจา

เป็นวิธีการที่ผู้ถ่ายทอดเป็นฝ่ายบอกเล่า อธิบาย หรือถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์สั่ง สมของตนให้แก่ผู้รับการถ่ายทอดในรูปของคำพูด โดยผู้ถ่ายทอดจะต้องเป็นฝ่ายเตรียมเนื้อหาที่จะพูด วิธีนี้ผู้ ถ่ายทอดจะมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้ให้ความรู้ ส่วนผู้รับการถ่ายทอดจะเป็นผู้รับฟังและจดจำความรู้หรือ บันทึกลงสาระสำคัญต่าง ๆ ที่ได้รับฟังตามไปด้วย

๔.๒ การสาธิต

เป็นวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่ผู้ถ่ายทอดแสดงหรือกระทำพร้อมกับการบอกหรือ อธิบาย เพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดได้ประสบการณ์ตรงในเชิงรูปธรรม ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจวิธีการ ขั้นตอน และสามารถ ปฏิบัติได้ การสาธิตที่นิยมใช้ในการถ่ายทอดภูมิปัญญา คือ การสาธิตวิธีการและการสาธิตประกอบการบรรยาย

๔.๓ การปฏิบัติจริง

เป็นวิธีการถ่ายทอดที่ผู้รับการถ่ายทอดลงมือกระทำจริงในสถานการณ์ที่เป็นอยู่จริง โดย ผู้ถ่ายทอดเป็นผู้คอยแนะนำ ตรวจสอบและแก้ไข เพื่อให้กระบวนการปฏิบัติถูกต้องตามขั้นตอน และได้ผล งานตามที่ต้องการด้วยวิธีการนี้ผู้รับการถ่ายทอดจะได้เรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์ไปทีละเล็กละน้อย

ข้อมูลทั่วไปปราชญ์ชาวบ้าน หรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ - สกุล นางคำหวาน อำเคน

วัน/เดือน/ปี เกิด ๑๐ ธันวาคม ๒๕๔๘

อายุ ๗๗ ปี

จบการศึกษา มัธยมศึกษา

ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่ ๗๒ หมู่ที่ ๑๓ ตำบลนาสี อำเภอสวรรคุดา จังหวัดหนองบัวลำภู

ปัจจุบันประกอบอาชีพ แม่บ้าน

มีความสามารถด้าน ด้านศิลปกรรม หมอลำกลอน

๒. เป็นปราชญ์ชาวบ้านหรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเภท

ด้านเกษตรกรรม

ด้านภาษาและวรรณกรรม

ด้านหัตถกรรม

ด้านศาสนาและพิธีกรรม

ด้านอุตสาหกรรม

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ด้านการแพทย์ไทย

ด้านศิลปกรรม

๓. ข้อมูลรายละเอียด / ผลงาน / องค์ความรู้ / ความสามารถของปราชญ์ชาวบ้าน

๓.๑ แร้งบันดาลใจ / ที่มาของความรู้

ลำกลอน เป็นการลำที่มีหมอลำชายหญิงสองคนลำสลับกัน มีเครื่องดนตรีประกอบ คือ แคน การลำมีทั้งลำเรื่องนิทานโบราณคดีอีสาน เรียกว่า ลำเรื่องต่อกลอน ซึ่งผู้ลำจะต้องมีปฏิภาณไหวพริบที่ดี สามารถตอบโต้ ยกเหตุผลมาหักล้างฝ่ายตรงข้ามได้ ต่อมามีการเพิ่มผู้ลำขึ้นอีกหนึ่งคน อาจเป็นชายหรือหญิง ผมเป็นคนชอบเสียงแคน ชอบเป่าแคนซึ่งเป็นพรสวรรค์ของตัวเองในการลำ ทั้งทางด้านเสียงร้อง ปฏิภาณไหวพริบ และ ความจำเป็นที่นิยมในหมู่ผู้สูงอายุ เทคโนโลยีวิทยุโทรทัศน์ ทำให้ดนตรีสดริงเข้ามาแทรกในวิถีชีวิต

ของผู้คนอีสาน ความนิยมของการชมหมอลำ ค่อนข้างจะลดลงอย่างเห็นได้ชัด จนเกิดความวิตกกังวลกันมาก ในกลุ่มนักอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน แต่แล้วมนต์ขลังของหมอลำก็ได้กลับมาอีกครั้ง ด้วยรูปแบบที่ สะเทือนวงการด้วยการแสดงที่เรียกว่า ลำซิ่ง ซึ่งเป็นวิวัฒนาการของลำคู่ (เพราะใช้หมอลำ ๒ - ๓ คน) ใช้ เครื่องดนตรีสากลเข้าร่วม ให้จังหวะเหมือนลำเพลิน มีทางเครื่องเหมือนดนตรีลูกทุ่ง กลอนลำสนุกสนานมี จังหวะอันเร้าใจ ทำให้ได้รับความนิยมอย่างรวดเร็ว และในงานบุญข้าวเจี้งานบวงสรวงหลวงพ่พระไชยเชษฐาธิ ราชจะมีการประกวดการร้องหมอลำกลอนย้อนยุคทุกปี เพื่อเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมสืบต่อไปให้รุ่นลูก รุ่นหลานได้สืบต่อไป จนถึงกับมีบางท่านถึงกับกล่าวว่า "หมอลำไม่มีวันตาย จากลมหายใจชาวอีสาน"

๔. วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา / แนวคิดในการรักษาภูมิปัญญา

๔.๑ การบอกเล่า บรรยาย ด้วยวาจา

เป็นวิธีการที่ผู้ถ่ายทอดเป็นฝ่ายบอกเล่า อธิบาย หรือถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์สั่ง สมของตนให้แก่ผู้รับการถ่ายทอดในรูปของคำพูด โดยผู้ถ่ายทอดจะต้องเป็นฝ่ายเตรียมเนื้อหาที่จะพูด วิธีนี้ผู้ ถ่ายทอดจะมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้ให้ความรู้ ส่วนผู้รับการถ่ายทอดจะเป็นผู้รับฟังและจดจำความรู้หรือ บันทึกลงสาระสำคัญต่าง ๆ ที่ได้รับฟังตามไปด้วย

๔.๒ การสาธิต

เป็นวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่ผู้ถ่ายทอดแสดงหรือกระทำพร้อมกับการบอกหรือ อธิบาย เพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดได้ประสบการณ์ตรงในเชิงรูปธรรม ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจวิธีการ ขั้นตอน และสามารถ ปฏิบัติได้ การสาธิตที่นิยมใช้ในการถ่ายทอดภูมิปัญญา คือ การสาธิตวิธีการและการสาธิตประกอบการบรรยาย

๔.๓ การปฏิบัติจริง

เป็นวิธีการถ่ายทอดที่ผู้รับการถ่ายทอดลงมือกระทำจริงในสถานการณ์ที่เป็นอยู่จริง โดย ผู้ถ่ายทอดเป็นผู้คอยแนะนำ ตรวจสอบและแก้ไข เพื่อให้กระบวนการปฏิบัติถูกต้องตามขั้นตอน และได้ผล งานตามที่ต้องการด้วยวิธีการนี้ผู้รับการถ่ายทอดจะได้เรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์ไปที่ละเอียดละน้อย

ข้อมูลทั่วไปปราชญ์ชาวบ้าน หรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ - สกุล นายบันเทิง ปาดา

วัน/เดือน/ปี เกิด ๒๙ ตุลาคม ๒๕๑๒

อายุ ๕๓ ปี

จบการศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น

ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่ ๑๒๐ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาสี อำเภอสวรรคุดหา จังหวัดหนองบัวลำภู

ปัจจุบันประกอบอาชีพ การเกษตร

มีความสามารถด้าน ด้านภาษาและวรรณกรรม เล่านิทาน

๒. เป็นปราชญ์ชาวบ้านหรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเภท

ด้านเกษตรกรรม

ด้านภาษาและวรรณกรรม

ด้านหัตถกรรม

ด้านศาสนาและพิธีกรรม

ด้านอุตสาหกรรม

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ด้านการแพทย์ไทย

ด้านศิลปกรรม

๓. ข้อมูลรายละเอียด / ผลงาน / องค์ความรู้ / ความสามารถของปราชญ์ชาวบ้าน

๓.๑ แรบบันดาลใจ / ที่มาของความรู้

นายบันเทิงชอบเล่านิทานและแต่งกลอนให้หลานๆได้ฟัง สอนลูกหลานด้วย คำผญาที่เป็นสิ่งที่หาฟังได้ยากในปัจจุบัน จึงควรสืบทอดและอนุรักษ์ไว้ให้รุ่นลูกรุ่นหลานได้เรียนรู้ศึกษาต่อไป

๔. วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา / แนวคิดในการรักษาภูมิปัญญา

๔.๑ การบอกเล่า บรรยาย ด้วยวาจา

เป็นวิธีการที่ผู้ถ่ายทอดเป็นฝ่ายบอกเล่า อธิบาย หรือถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์สั่งสมของตนให้แก่ผู้รับการถ่ายทอดในรูปของคำพูด โดยผู้ถ่ายทอดจะต้องเป็นฝ่ายเตรียมเนื้อหาที่จะพูด วิธีนี้ผู้ถ่ายทอดจะมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้ให้ความรู้ ส่วนผู้รับการถ่ายทอดจะเป็นผู้รับฟังและจดจำความรู้หรือบันทึกสาระสำคัญต่าง ๆ ที่ได้รับฟังตามไปด้วย

๔.๒ การสาธิต

เป็นวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่ผู้ถ่ายทอดแสดงหรือกระทำพร้อมกับการบอกหรือ อธิบาย เพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดได้ประสบการณ์ตรงในเชิงรูปธรรม ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจวิธีการ ขั้นตอน และสามารถปฏิบัติได้ การสาธิตที่นิยมใช้ในการถ่ายทอดภูมิปัญญา คือ การสาธิตวิธีการและการสาธิตประกอบการบรรยาย

๔.๓ การปฏิบัติจริง

เป็นวิธีการถ่ายทอดที่ผู้รับการถ่ายทอดลงมือกระทำจริงในสถานการณ์ที่เป็นอยู่จริง โดยผู้ถ่ายทอดเป็นผู้คอยแนะนำ ตรวจสอบและแก้ไข เพื่อให้กระบวนการปฏิบัติถูกต้องตามขั้นตอน และได้ผลงานตามที่ต้องการด้วยวิธีการนี้ผู้รับการถ่ายทอดจะได้เรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์ไปที่ละเล็กละน้อย

